

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2006 vp

Valtioneuvoston selvitys avoimuudesta Suomen puheenjohtajuuskaudella

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 31 päivänä maaliskuuta 2006 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen avoimuudesta Suomen puheenjohtajuuskaudella (E 35/2006 vp) hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- lainsäädäntöneuvos Kirsi Salo, oikeusministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Valtioneuvoston selvitys sisältää EU-ministeri-valiokunnan 31.3.2006 hyväksymät hallituksen linjaukset avoimuuden edistämiseksi Suomen puheenjohtajakaudella.

Valtioneuvoston lähtökohtana on, että Euroopan unionin toimielinjärjestelmää ja hallintoa kehitetään yksinkertaisempaan ja avoimuutta lisäävään suuntaan hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Suomen keskeinen tavoite on EU:n asiakirjajulkisuutta koskevan sääntelyn täytäntöönpano ja kehittäminen sekä sen varmistaminen, että EU:n sääntelyllä ei rajoiteta Suomen kansallisen julkisuuslainsäädännön mukaista asiakirjajulkisuutta. Painopisteenä on erityisesti lainsäädäntömenettelyä koskevien asiakirjojen julkisuuden turvaaminen sekä asiakirjajulkisuutta koskevien poikkeusten rajoittava tulkinta. Ta-

voitteena on myös avoin, nopea ja teknisesti korkeatasoinen viestintä, jonka ensisijainen kohde-ryhmä on EU-maiden media. Suomi pitää tärkeänä neuvoston toiminnan avoimuutta sen toimies-sa lainsäätäjänä.

Suomen puheenjohtajakauden tavoitteena on neuvoston toiminnan avoimuuden edistäminen asiakirjajulkisuuden ja tehokkaan viestinnän keinoin sekä parantamalla päätöksenteon julkisuutta. Suomen kaudella esillä on erityisesti neuvoston julkisten keskustelujen lisääminen lainsäädäntöasioissa.

Valtioneuvoston selvitys sisältää lisäksi asiakirjajulkisuutta, viestintää ja neuvoston julkisia keskusteluja koskevia yksityiskohtaisempia linjauksia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallintovaliokunta pitää tarpeellisena, että avoimuutta Euroopan unionin päätöksenteossa ja muussa toiminnassa lisätään. Avoimuudella parannetaan unionin päätöksenteon selkeyttä ja ymmärrettävyyttä sekä edistetään tiedon saatavuutta ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. Valiokunta kannattaa valtioneuvoston lähtökohtaa, että unionin toimielinjärjestelmää ja hallintoa kehitetään yksinkertaisempaan ja avoimuutta lisäävään suuntaan hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Eduskunta on puheenjohtajakauden asialistaa arvioidessaan pitänyt välttämättömänä, että Suomen EU-politiikassa ja Suomen puheenjohtajakaudella avoimuutta kehitetään edelleen neuvoston työssä ja toimielinten välisissä kontakteissa. Puheenjohtajamaana Suomen on lähtökohtaisesti huolehdittava siitä, että aikaisemmat neuvoston työn tehostamista ja avoimuutta koskevat päätökset pannaan täytäntöön. Avoimuuden kehittämisessä neuvoston jokapäiväisessä työssä on voitava edetä myös ilman perustuslaillista sopimusta. (SuVL 3/2005 vp — E 19/2005 vp).

Valtioneuvoston linjausten mukaan Suomen puheenjohtajakauden tavoitteena on neuvoston toiminnan avoimuuden edistäminen asiakirjajulkisuuden ja tehokkaan viestinnän keinoin sekä parantamalla päätöksenteon julkisuutta. Suomen kaudella esillä on erityisesti neuvoston julkisten keskustelujen lisääminen lainsäädäntöasioissa.

Valiokunta tukee valtioneuvoston tekemiä linjauksia. Neuvoston toiminnassa avoimuuden voidaan katsoa toteutuvan erityisesti asiakirjajulkisuuden, tehokkaan viestinnän sekä neuvoston käymien julkisten keskustelujen kautta. Neuvosto julkaisi joulukuussa 2005 päätelmät neuvoston istuntojen julkisuuden lisäämisestä. Päätelmät koskevat erityisesti lainsäädäntöhankkeista käytävien keskustelujen avoimuutta. Huhtikuussa 2006 Euroopan parlamentti ja EU:n oikeusasiamies ovat ottaneet kantaa sen puolesta, että neuvoston istuntojen tulisi olla julkisia sil-

loin, kun neuvosto toimii lainsäätäjänä. Kannanotot lisäävät asian ajankohtaisuutta.

Valiokunta tukee sitä, että Suomi puheenjohtajakaudellaan lisää lainsäädäntöhankkeista käytävien neuvoston julkisten keskustelujen määrää sekä kiinnittää huomiota keskustelujen laatuun ja sujuvuuteen. Lainsäädäntöhankkeen lähetekeskusteluissa on paikallaan ohjata huomiota kysymyksiin, jotka ovat olennaisia erityisesti hankkeen alkuvaiheessa, esimerkiksi lainsäädäntöhankkeen vaikutusten arviointiin sekä hankkeen tarpeellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Tässä yhteydessä valiokunta korostaa, että näihin seikkoihin tulee kiinnittää riittävää huomiota jo prosessin aikaisemmissa vaiheissa, kuten komission valmistelussa. Valiokunnan näkemyksen mukaan olisi hyödyllistä, jos neuvostossa järjestettäisiin julkisia keskusteluja muissakin kuin lainsäädäntöasioissa, kun kyse on unionin ja sen kansalaisten etuihin liittyvistä tärkeistä kysymyksistä.

Asiakirjajulkisuus on olennainen osa avoimuutta. Suomen yksi keskeinen tavoite on EU:n asiakirjajulkisuutta koskevan sääntelyn täytäntöönpano ja kehittäminen sekä sen varmistaminen, että EU:n sääntelyllä ei rajoiteta Suomen kansallisen julkisuuslainsäädännön mukaista asiakirjajulkisuutta. Valiokunta tukee esitettyjä tavoitteita ja pitää tärkeänä, että Suomi pyrkii huolehtimaan asiakirjajulkisuutta koskevan sääntelyn yhteneväisyydestä ja selkeydestä. Asiantuntijakuulemisen mukaan Suomen puheenjohtajakaudella ei ennakoida tulevan tällä alalla merkittäviä hankkeita, mutta komission odotetaan julkaisevan keskusteluasiakirjan avoimuusasetuksen tarkistamisesta. Valiokunnan mielestä on tärkeää, että Suomi valmistautuu viemään keskustelua eteenpäin. Merkille pantavaa tässä yhteydessä on, että Euroopan parlamentti on huhtikuussa 2006 julkaisemissaan päätöslauselmissa korostanut tarvetta uudistaa asiakirjajulkisuutta koskevaa EU-sääntelyä EU:n toimielinten asiakirjojen saatavuuden parantamiseksi ja pyytänyt komissiolta asiaa kos-

kevaa lainsäädäntöehdotusta vielä vuoden 2006 aikana.

Valiokunta katsoo, että viestinnällä on keskeinen merkitys hallinnon avoimuuden ja läpinäkyvyyden kannalta. Asioista tiedottaminen liittyy kiinteästi itse varsinaiseen toimintaan. Puheenjohtajakauden viestinnässä pyritään avoimeen, nopeaan ja teknisesti korkeatasoiseen median ja kansalaisten palveluun. Valiokunta pitää valtioneuvoston linjauksia viestinnän toteuttamiseksi kannatettavina.

Suomi on tullut tunnetuksi EU:ssa avoimuutta edistävänä maana. Valiokunta pitää asianmu-

kaisena, että puheenjohtajakauden päätteeksi arvioidaan kokemuksia neuvoston julkisista keskusteluista sekä muistakin avoimuuden edistämiseksi tehdyistä toimenpiteistä ja tehdään arvioinnin perusteella ehdotuksia tarvittaviksi jatkotoimenpiteiksi.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston toimintalinjaan.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Nils-Anders Granvik /r
Lasse Hautala /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Hannu Hoskonen /kesk
Jyrki Kasvi /vihr
Esko Kurvinen /kok

Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Heli Paasio /sd
Mauri Salo /kesk
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /kesk
Ahti Vielma /kok
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.